

SLOVENSKI

vestnik

TEDNIK ZA SLOVENSKO KOROŠKO

IZ VSEBINE:
BORIMO SE ZA REŠITEV
SLOVENSKE KOROŠKE
REAKCIJA PODPIRA
FAŠISTIČNE EMIGRANTE
JESENIŠKI KOVINARJI
TOV. V BOROVLJAH
VLADIMIR ILJIČ LENIN
SLOVANSKIM NARODOM

LETNIK II.

DUNAJ, V PETEK 17. I. 1947

STEV. 3 (31)

Ustava ljudske
republike Slovenije

14. januarja je v Ljubljani Ustavodajna skupščina sprejela ustavo Ljudske republike Slovenije.

Ustava je tisti veliki zakon, v katerem je zapisano, kakšna je država, kdo je v njej gospodar in kakšna je v njej oblast. Iz ustave izhajajo vsi drugi zakoni, v njej je zapisano, čigava in kakšna je v državi pravica.

Različne ustave poznamo v svetu. Nekatere so na prvi pogled dobre, v njih pa stoji zapisana pravica malega števila oblastnikov, da zatirajo in izkoriščajo milijone in stotisoče ljudi. Poznamo pa tudi ustave, v katerih je delovno ljudstvo zapisalo svojo voljo, da si vlada samo, da je v svoji državi gospodar delovni človek, da v njej ni zatiranja in izkoriščanja. Taka je Stalinska ustava velike Sovjetske zveze, taka je jugoslovanska ustava in taka je tudi ustava Ljudske republike Slovenije.

Kako dolgo so naši največji možje sanjali o združitvi vseh Slovencev in Jugoslovancev v svobodni državi! Samo veliki duhovi Prešerna, Levstika in Cankarja so videli naprej, da bo prišel za Slovence dan, ko si bo narod »zapisal svojo sodbo sam«. Težka je bila pot do uresničenja te velike misli. O tem govori naša zgodovina, polna bojev, trpljenja in žrtev. Niti stara Jugoslavija ni uresničila vseh pričakovanih jugoslovanskih narodov. Tisti, ki so imeli v rokah oblast, s kraljem na čelu, so pogazili načelo enakopravnosti vseh Jugoslovancev in so privedli državo v propad. Šele nova Jugoslavija, ki se je porodila v težki borbi proti okupatorju, je prinesla resnično svobodo vsem jugoslovanskim narodom in tudi vsem delovnemu ljudstvu. V njej so se združili jugoslovanski narodi kot enakopravne, samostojne državne celote. Taka je tudi ljudska republika Slovenija, ki je te dni dobila najvišje potrdilo svoje suverenosti s tem, da je bila sprejeta njena ustava.

»Ljudska republika Slovenija je ljudska država, republikanske oblike,« je zapisano v ustavi. »V LR Sloveniji izhaja vsa oblast iz ljudstva in pripada ljudstvu. Ljudstvo izvršuje svojo oblast po svobodno izvoljenih predstavniških organih državne oblasti, ljudskih odborih, ki so nastali in se razvili v narodnoosvobodilni borbi proti fašizmu in reakciji in ki so osnovna priobitev te borbe.«

»LR Slovenija izvršuje državno oblast suvereno, prenaša pa na FLR Jugoslavijo tiste pravice, ki so določene v ustavi FLRJ. Suverene pravice LR Slovenije, njeno varnost, kakor tudi njeno družbeno in politično ureditev varuje in brani FLR Jugoslavija.«

Čl. 14. Da bi zaščitila življenjske koristi ljudstva, dvigala ljudsko blaginjo in pravilno izkoriščala vse gospodarske možnosti in sile, usmerja država gospodarsko življenje in razvoj s splošnim gospodarskim načrtom.

Čl. 17. Zajamčeni sta osebna lastnina in zasebna podjetnost v gospodarstvu.

Čl. 20. Vsi državljani LRS so enaki pred zakonom in enakopravni ne glede na narodnost, raso in veroizpoved.

Čl. 23. Ženske so enakopravne z moškimi na vsch področjih državnega, gospodarskega in družbeno-političnega življenja.

ZAHTEVAMO URADNO PRIZNANJE OF

Po vsej Slovenski Koroški se nadaljujejo sestanki, na katerih slovensko ljudstvo odločno zahteva uradno priznanje OF kot politične predstavnice koroških Slovencev, ki je v najtežjih pogojih vodila njihovo borbo za osvoboditev izpod nemškega nasilja in za dokončno združitve z matičnim narodom v novi Jugoslaviji. Slovensko ljudstvo je ogorčeno nad ravnanjem zasedbenih sil, ki z namernim zavlačevanjem uradnega priznanja OF kratio najosnovnejše pravice prav tistim, ki so se v najtežjih dneh borili na strani zaveznikov za zlom nacizma.

5. januarja so na sestanku za občino Bela-Zelezna Kapla sprejeli resolucijo, naslovljeno na Medzavezniški svet za Avstrijo, ki odločno zahteva priznanje OF.

»Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško,« tako pravi med drugim re-

solucija, »je bila že v času Hitlerjevega nasilja edina, ki je povedla koroške Slovence v oboroženo borbo proti nemškemu zatiralcu. Po zlomu Hitlerjevega vojnega stroja je zopet Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško edina, ki resno zastopa in štiti interese slovenskega naroda na Koroškem.«

Sama občina Bela-Zelezna Kapla je dala blizu 300 slovenskih partizanov, ki so se v sestavi jugoslov. narodnoosvobodilne vojske borili na strani zaveznikov, in samo od teh borcev jih je 50 dalo svoje mlado življenje za svobodo, enakopravnost in za priključitev Slovenske Koroške k FLR Jugoslaviji.

Tudi iz drugih krajev Slovenske Koroške so bile na Medzavezniški svet na Dunaju odposlane resolucije z enakimi zahtevami. V resoluciji iz Pod-

klostra je rečeno med drugim: »V tej veliki vojni smo tudi koroški Slovenci doprinesli za zmago pravice in demokracije ogromno žrtev. Ker Osvobodilna fronta kot tradicionalna nositeljica demokratične borbe za pravice koroških Slovencev še danes ni pravno priznana, odločno zahtevamo tudi pravno priznanje naše ljudske organizacije.«

Prav tako so Vetrinčani poslali Medzavezniškemu svetu resolucijo s to zahtevjo. Resolucija iz Pliberka navaja, »da je Osvobodilna fronta vodila koroške Slovence že od l. 1942 v borbi proti fašizmu na strani velikih zaveznikov in je tudi danes edina predstavnica koroških Slovencev.« Resolucija iz Hodiš pravi, »da je slovensko prebivalstvo občine prineslo največ žrtev za demokracijo, zato je tudi edino upravičeno, da zahteva popolno politično enakopravnost.«

Protest POOF-a za Slov. Koroško

proti provokatorskemu postopanju reakcionarnih sil na Slovenskem Koroškem

Celovec, 9. januarja 1947. POOF za Slovensko Koroško je danes poslal britanski civilni upravi za Koroško v Celovcu protest proti provokatorskim hišnim preiskavam in aretacijam s strani avstrijskih varnostnih oblasti v novem letu. Protest se glasi:

Civilni upravi, britanski element, Celovec. V prvih dneh letošnjega leta so avstrijske varnostne oblasti napravile že nekaj neutemeljenih hišnih preiskav, zasliševanj in aretacij predstavnikov antifašističnih koroških Slovencev. Te akcije so dosegle svoj višek z aretacijo podpredsednika POOF-a za Slovensko Koroško, dr. Luka Sienčnika, ki je dokazal svoje dosledno antifašistično zadržanje že s tem, da se je kot partizan boril na strani velikih zaveznikov za skupno

zmago naprednih sil, za demokracijo in pravičen mir. Smatramo, da je to dejanje avstrijskih varnostnih oblasti provokacija reakcionarnih sil, ki hočejo za vsako ceno zatreti gibanje antifašističnega slovenskega ljudstva na Koroškem za svobodo in enakopravnost, ter jih ustrahovati v njihovih upravičenih zahtevah po demokratičnosti in samoodločitvi, t. j. priključitvi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Proti takšnemu postopanju najodločnejše protestiramo in zahtevamo a m o takojšnjo izpustitev dr. Luke Sienčnika in ostalih prizadetih ter ukrepe merodajnih oblasti, da se v bodoče antifašistom na Slovenskem Koroškem ne bodo mogle več dogajati takšne krivice.

Avstrija je odgovorna za sodelovanje s Hitlerjevo Nemčijo v vojni

14. januarja se je pričela konferenca pomočnikov zunanjih ministrov, ki bo pripravila mirovni pogodbi z Nemčijo in Avstrijo. Povabilo za sodelovanje na konferenci so dobile: Ukrajina, Belorusija, Jugoslavija, Češkoslovaška, Poljska, Kitajska, Kanada, Avstralija, Belgija, Brazilija, Danska, Grčija, Indija, Luksemburška, Holand-

Čl. 26. Državljanom je zajamčena svoboda tiska, govora, združevanja, zborovanja, javnih shodov in manifestacij.«

To je samo nekaj glavnih značilnosti ustave, ki jo je izdelalo in potrdilo ljudstvo LR Slovenije.

Mi, koroški Slovenci, žal nismo mogli sodelovati pri izdelavi in sprejetju slovenske ustave. Toda kljub temu pozdravljamo zgodovinski dan, ki je prinesel slovenskemu narodu najvišje potrdilo svobode in neodvisnosti. Pri tem nas vodi zavest, da veljajo velike pravice te ustave tudi nam. Borimo se za to, da nam bodo za vselej priznane s priključitvijo k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji!

ska, Nova Zelandija, Norveška in Južna Afrika. Po trditvah Reuterja bosta delegaciji Poljske in Češkoslovaške zastopali enotno stališče do Nemčije.

Jugoslovansko delegacijo vodi Slovenec dr. Jože Vilfan, ki bo zastopal jugoslovanske zahteve za priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji. Dr. Jože Vilfan je znani antifašistični borec, ki se je boril za pravice primorskega ljudstva.

VPRAŠANJE RAZSELJENIH
OSEB

Med najvažnejšimi vprašanji, ki jih bodo obravnavali ob mirovni pogodbi z Avstrijo, bo tudi problem »razseljenih oseb«. Kot poroča »Volksstimme«, predvideva angleški predlog, da dobe vse »razseljene osebe«, ki se bodo nahajale ob podpisu mirovne pogodbe v Avstriji, avtomatično avstrijsko državljanstvo. Poleg tega naj bi imele pravico še na državljanstvo kakršne koli druge države, za katero bi se morale odločiti v teku treh let. »Takšna rešitev,« piše omenjeni list, »bi imela

porazne gospodarske posledice za Avstrijo, ne glede na težko politično in moralno nevarnost.«

Omeniti moramo stališče, ki ga je zavzel jasno in odločno sovjetski zunanji minister Molotov, namreč da ne bo mogoče govoriti o mirovni pogodbi z Avstrijo prej, dokler ne bo dokončno rešeno vprašanje »razseljenih oseb«, ki predstavljajo resno nevarnost za demokratizacijo Avstrije.

AVSTRIJA NA ZATOŽNI KLOPI
V ODNOSU DO JUGOSLAVIJE

Beograjska »Borba« prinaša uvodnik ob priliki londonskega zasedanja. »Od objave moskovske deklaracije pa do zadnjega dneva vojne so imeli narodi — borci proti hitlerjevskim zasužnjevalcem, narodi, ki so doprinesli žrtve prav tako za vzpostavitev avstrijske neodvisnosti, dovolj prilik, da ugotovijo, da je Avstrija zastavila vse svoje sile za rešitev hitlerizma. Na vprašanje »V kakšni meri je Avstrija odgovorna za sodelovanje v boju na strani Hitlerjeve Nemčije?« morajo danes, ko začinjamo razpravljati o mirovni pogodbi z Avstrijo, v prvi vrsti odgovoriti narodi, ki so na svojih lastnih plečih občutili posledice avstrijskega sodelovanja v nacistični agresiji. V koliki meri je Avstrija odgovorna za sodelovanje pri fašističnem napadu na Jugoslavijo in pri zločinski okupaciji naše države, najbolj kažejo sledeči podatki o vojnih zločincih, ki jih je ugotovila naša Državna komisija za ugotavljanje zločinov. Od 4.433 vojnih zločincev, ki so registrirani v naši državi, je bilo 2.062 Avstrijcev. Avstrijci, izvršitelji gnusnih zločinov nad narodi Jugoslavije, so opravljali svoj krvavi posel na račun hitlerjevske Nemčije po vseh krajih naše domovine.«

Nato navaja »Borba« vrsto zločinov, omenja priprave za vojno proti Jugoslaviji; našteva vojaški, upravni in policijski kader, sestavljen iz Avstrijcev, ki je sodeloval vso dobo okupacije Jugoslavije ter pravi:

»Vsa ta dejstva dokazujejo predvsem, da je Avstrija napram Jugoslaviji težak krivec. Avstrija je na zatožni klopi in mora nositi polno odgovornost za vse zlo in nesreče, ki jih je prizadela našim narodom, ko se je borila na strani hitlerjevske Nemčije.«

Zakaj gospodarska katastrofa v Avstriji

Pomanjkanje premoga in električne energije je v zadnjem mesecu privedlo avstrijsko gospodarstvo do prave katastrofe. Vsa industrija stoji, železniški promet je skoro ustavljen, šole so zaprte, časopisi omejeni na polovico. Vse to prinaša poslabšanje življenjskih pogojev predvsem delovnemu ljudstvu, ki iz te težke krize skoraj ne vidi izhoda.

Tisti, ki so odgovorni za vodstvo gospodarstva v državi, sicer na različne načine opravičujejo to krivdo in poskušajo viliti ljudstvu zaupanje v bodočnost. Toda vse te izjave nam ne odkrivajo pravih vzrokov današnjih gospodarskih težav in ne kažejo prave poti k izboljšanju.

Resnica je, da so glavni vzroki gospodarskega nereda v tem, da je avstrijsko gospodarstvo daleč od vsakega načrtnega vodstva, ki bi zaščitilo koristi delovnega človeka, da torej industrijska proizvodnja služi interesom posameznikov ali zasebnih družb in da se trgovski odnosi Avstrije ne urejajo po gospodarskih koristih, temveč po političnih interesih obeh vodilnih avstrijskih strank.

Čeprav je povsem jasno, da je Avstrija gospodarsko navezana zlasti na Podonavje in Balkan ter v enaki meri na ostali evropski vzhod, si vodilni politiki in kapitalistični gospodarstveniki očitno prizadevajo, da bi spravili avstrijsko gospodarstvo v odvisnost anglo-ameriškega kapitala, ker si obetajo, da se bodo na ta način lahko iz-

ognili nacionalizaciji proizvajalnih sredstev in načrtnemu gospodarstvu ter da bodo še naprej nemoteno spravljali dobičke na račun delovnega ljudstva.

Razni Hitlerjevi pomagači, ki so organizirali ropanje evropskega jugovzhoda — kot n. pr. dr. Joham v Jugoslaviji — so se po zlomu nacizma polastili nekaterih najvažnejših avstrijskih gospodarskih postojank, odkoder vnašajo zmedo v avstrijsko gospodarstvo. Ker se bojijo nadzorstva nad svojimi temnimi posli, zavračajo vsako načrtnost v proizvodnji in trgovini, čeprav bi samo dobro premišljen gospodarski načrt lahko zagotovil izhod iz dosedanjih gospodarskih težav. Pogajanja za poljski in češki premog so zavračevali tako dolgo, da sta sedaj zaradi pomanjkanja premoga obstala dejansko vsa industrija in promet.

Vse to se dogaja, ker so odgovorni avstrijski krogi v službi reakcije v državi in v svetu in delajo predvsem v njenem interesu. Samo na ta način si lahko razlagamo, da se n. pr. gospodarsko stanje v Jugoslaviji, ki je bila v vojni mnogo težje prizadeta, naglo dviga in da je v primeru z življenjskimi pogoji avstrijskega delovnega človeka življenje v Jugoslaviji neprimerno boljše. Prav primer Jugoslavije nam lahko kaže, kaj se da uresničiti, če ima vodstvo kake države v rokah ljudstvo, ki ustvarja za sebe in ki ni igrača domače in tuje reakcije.

Moskovski „Novi čas“

o avstrijski „rdeče-belo-rdeči knjigi“

Pod naslovom »Dunajska maskerada« piše moskovski »Novi čas« med drugim:

»Na sporedu moskovske konference 10. marca je tudi vprašanje mirovne pogodbe z Avstrijo.

V znani moskovski izjavi o Avstriji novembra 1943 je bilo poudarjeno, da je Avstrija odgovorna za sodelovanje v vojni na strani Hitlerjeve Nemčije in da se bo pri dokončni ureditvi brezpogojno upoštevalo, koliko je sama doprinesla k svoji osvoboditvi. Tedaj je imela ta izjava pomen opozorila: Tudi Avstrija je imela možnost, da se kot nekatere druge dežele pridruži borbi zoper Hitlerja. Kakor znano Avstrija tega ni storila.

Avstrijska vlada pa je sklenila, da se bo na svoj način pripravila na razgovore zunanjih ministrov. Koncem decembra 1946 je izdala na Dunaju precej debelo »rdeče-belo-rdečo knjigo«.

Ta knjiga naj bi proti vsem dejanskim dokazom ugotovila, da je Avstrija marsikaj prispevala v borbi proti Hitlerjevi Nemčiji. V tej knjigi se tudi trdi, da v Avstriji skoraj ni bilo nacional-socializma.

Pisci te knjige ne navajajo niti dejstev, niti dokazov, niti dokumentov. Očividno računajo s tem, da imajo narodi kratek spomin. Vendar so se

uračunali. Nihče še ni pozabil, da avstrijska vlada v januarju, februarju in marcu l. 1938 ni genila niti z mezinem, da bi se uprla hitlerjevskemu napadu. Kakor znano so bili vodje katoliških in socialističnih skupin v deželi za priključitev Avstrije k Nemčiji. Tudi danes se ukvarjajo s to mislijo.

V vojnih letih je bila Avstrija izredno važna orožarna hitlerjevega vojnega stroja. Na desetisoče Avstrijcev je služilo v Hitlerjevi armadi. O kakem avstrijskem odporu ni bilo ničesar čutiti, niti tedaj, ko je sovjetska armada zavzela Dunaj.

Moskovska izjava izrecno zahteva demokratizacijo Avstrije po izgonu nacistov. Ali današnja avstrijska vlada lahko pokaže na tozadavne uspehe, predvsem kar se tiče odstranitve nacistov v deželi?

O tem »rdeče-belo-rdeča knjiga« molči. Avstrijski časopisi sami pa poročajo, da je državni in gospodarski aparat poln nacistov in ugotavljajo, da se ni zgodilo ničesar resnega za izkoreninjenje fašizma.

Iz tega nujno sledi, da »rdeče-belo-rdeča knjiga« ni nič drugega kot maskerada, kot poskus avstrijske vlade, da bi vladam velesil in svetovni javnosti nasula peska v oči in jih prevarala.

Narodnoosvobodilna borba kolonialnih narodov

BOJI V INDOKINI SE NADALJUJEJO

Boji na severu Indokine so se razširili tudi na jug. Francoske oblasti, ki so pred kratkim priznale Vietnamski republiko svobodo in neodvisnost, so uvedle obsedno stanje v več predelih Indokine in poslale nove čete proti vietnamskim republiškim četam. Reuterjev dopisnik iz Pariza poroča, da je francoski generalni štab odredil nadaljnje pošiljanje francoskih čet v Indokino. Pogajanja, ki so bila med francosko vlado in predstavniki vietnamske republike so se razbila in vietnamsko ljudstvo je začelo osvobodilni boj za neodvisnost svoje domovine. Vse demokratične sile Vietnama se zbirajo v Ljudski fronti ter sedaj

določajo skupno stališče proti Franciji, da bi zavarovali koristi svoje dežele.

INDONEZIJC I V BORBI NA ŽIVLJENJE IN SMRT

Glavni poveljnik indonezijske narodne armade, general Suderman, je izjavil, da bodo Indonezijci nadaljevali borbo proti Nizozemcem. Dejal je, da nizozemska vojska tepta vse veljavne sporazume in zato je pozval indonezijsko ljudstvo k borbi na življenje in smrt: »Nadaljujte z borbo! Nizozemska vojska vas ne sme prestrašiti. Utrujajte se, pošljite čimveč orožja, hrane in municije na fronto, vodite operacije organizirano, ne pa posamezno!«

Novoletni pozdrav ženam Slovenske Koroške

Drage tovarišice!

Med tem, ko se mi v Titovi državi, Federativni ljudski republiko Jugoslaviji pripravljamo, da bomo v letu 1947 izvedli gospodarski načrt in da še bolj pospešimo obnovo, med tem ko naša organizacija AFZ mobilizira za izvedbo gospodarskega načrta nove in nove množice žena, se ve na Koroškem še vedno borite za priznanje najosnovnejših človeških pravic. Nacifašisti, ki uživajo pri svojem zločinskem delu močno podporo reakcionarnih krogov zapadnoevropskih držav, ki nudijo zatočišče največjim zločincem, kakor so Pavelič in drugi, vam prizadevajo nezaslusne krivice. Z največjim ogorčenjem beremo vesti o preganjanju koroških protifašističnih borcev; z ogorčenjem smo sprejele vest, da so aretirali naše aktiviste, med njimi tudi tovarišico Anico Šporn, zaslužno borko za pravice koroških Slovencev.

Živimo in delamo v zavesti, da bo tudi teh krivic kmalu konec. Vemo, da moremo in moramo tudi me k temu pripomoči, in sicer z vztrajnim sodelovanjem, s krepitvijo naše ljudske oblasti, s krepitvijo vseh demokratičnih sil pri nas in v svetu, z vztrajnim

delom za dvig Jugoslavije in njene armade, z vztrajnim delom za dvig kulture Slovenije in vse Jugoslavije, ki nudi vam in vaši borbi — ki je naša skupna borba in borba vseh naprednih demokratičnih sil. — najmočnejšo oporo. Vse drugače je danes, kakor je bilo po letu 1918, ko se stara Jugoslavija ni brigala za pravice koroških Slovencev. Osvobodilna fronta ima v svojem programu odločno zapisano — osvoboditev in priključitev koroških Slovencev k Titovi Jugoslaviji.

Me vas pristrčno pozdravljamo in se zaklinjamo, da bomo posvetile vse sile za osvobodjenje in priključitev še tistih Slovencev, ki še žive izven meja Titove Jugoslavije.

Naj vam bo leto 1947, leto osvoboditve, leto, v katerem bomo dosegli tiste pravice, za katere se bori slovenski narod že dolga stoletja.

Prepričane smo, da bodo tudi žene naše Koroške skupno z vsem ljudstvom Koroške izpolnile obljubo, ki ste jo slovenski Korošci dali ob novem letu predsedniku vlade LRS Mihi Marinku.

V imenu žena Slovenije
Glavni odbor AFZ Slovenije

KDO JE ODGOVOREN ZA NASILJA POLICIJE NA KOROŠKEM?

Uradna avstrijska agencija APA je razširila izjavo avstrijskega notranjega ministrstva, da avstrijske oblasti z aretacijami slovenskih antifašistov in članov Osvobodilne fronte na Koroškem nimajo ničesar opraviti.

ZAVEZNIŠKA VOJNA UPRAVA ODGOVORNA ZA UBIJANJE DELAVCEV V PULJU

Zloglasna civilna policija, ki je organ zavezniške vojne uprave v coni A, je streljala v množico delavcev iz Pulja, ko so skušali preprečiti odvažanje strojev iz tovarn. Za to prelivanje krvi nosi odgovornost zavezniška vojna uprava, ki skuša ljudstvu odvzeti njegovo imovino in jo prepeljati v Italijo. Resolucija prebivalstva Pulja odločno zahteva, da se kaznujejo krivci tega zločina. Prebivalstvo Pulja je svečano pokopalo padle žrtve; žalnih svečanosti se je udeležilo nad deset tisoč ljudi. V nagrobnih govorih so govorniki podčrtali: »Dosedaj je ljudstvo iz Pulja pretrpelo v tej borbi velike žrtve, vendar so to zadnje. Konec bo našega trpljenja, začeli bomo živeti boljše življenje, kajti Pulj bo priključen Jugoslaviji, kjer bo ljudstvo lahko živel svobodno in se posvetilo gospodarskemu in kulturnemu napredku.«

POMOČ ŠPANSKEMU LJUDSTVU

Svetovna sindikalna zveza se ne nehno ukvarja z vprašanjem boja proti Frankovemu režimu in pomoči španskemu ljudstvu. Izvršni odbor je odobril odločno stališče Jouhaux-a in njegovih somišljenikov, ki so zahtevali prve konkretne sklepe proti Frankovemu režimu. Svetovna sindikalna zveza bo še dalje nudila vso svojo pomoč španskemu ljudstvu v njegovem boju proti Franku. Izvršni odbor je navezal stike s špansko republikansko vlado in bo skupno z njo izdelal načrt za učinkovito pomoč španskemu narodu.

SVETOVNA SINDIKALNA ZVEZA ZAHTEVA NAJSTROŽJO DENACIFIKACIJO

Izvršni odbor svetovne sindikalne zveze je po razgovorih z avstrijsko sindikalno organizacijo sklenil, da izda dve resoluciji o Avstriji.

Prva obsega zahtevo po dokončni denacifikaciji avstrijskega naroda. Izvršni odbor je odobril spremembe k zakonu o nacionalsocialistih, ki jih je predlagal Medzavezniški svet na Dunaju, in je ugotovil, da je večino teh sprememb predlagala avstrijska sindikalna zveza. Sklenil je dalje, da bo treba neumorno poučevati delovno

ljudstvo in nadzirati strogo izvedbo tega zakona.

Razpravljali so tudi o vprašanju »razseljenih oseb« in ugotovili v resoluciji, da 500.000 razseljenih oseb v Avstriji ne predstavlja le notranje in zunanje politične nevarnosti, temveč tudi moralne in gospodarske. Avstrijska sindikalna zveza kakor tudi svetovna sindikalna zveza zahtevajo, da jih nemudoma odstranijo iz dežele.

PO VSEJ GRČIJI BORBE PROTI MONARHO-FAŠISTOM

Generalni tajnik EAM-a Miltiad Porfirogenis je dejal, da je sedanji režim v Grčiji »neofašističen«. V Grčiji je sedaj 50.000 jetnikov. To niso bivši kolaboracionisti, kakor bi kdo utegnil misliti, temveč grški demokrati, ki so se borili v odporniškem gibanju. Grške volitve so se vršile v ozračju terorja, ki ga je izvojevala, in imele za posledico, da je sedaj v vladi mnogo oseb, ki so sodelovale z Nemci. Nato je izjavil: »Nadaljevali bomo z borbo vse dotlej, dokler grška monarhistična vlada ne bo uvidela, da se ne more v neskončnost igrati z vsem narodom.«

Dejal je, da grško ljudstvo noče intervencije tujcev.

Po vsej Grčiji bijejo sile demokratične armade uspešne boje proti monarho-fašistom. Reuter poroča, da je prišlo do težkih spopadov med edinicami demokratične armade in četami grške monarho-fašistične vlade južno od Larise v Tesaliji. Borbe so trajale celo noč. Kakor poroča Associated Press, grško časopisje javlja o veliki aktivnosti demokratične armade zlasti v srednji Grčiji. Demokratični borci so vrgli v zrak del železniške proge blizu Kilkisa.

Z 10. januarjem je odstopil dosedanja ameriški zunanji minister Byrnes in na njegovo mesto je bil imenovan bivši šef generalnega štaba Marshall.

Marsal Montgomery je te dni obiskal Moskvo kot gost sovjetskega maršala Vasilijevskega. Montgomeryja je sprejel tudi generalisim Stalin.

V Združenih državah stavekajo v državi Wisconsin delavci tovarn za poljedelske stroje. Bilo je več spopadov med policijo in stavkujočimi. »New York Post« piše, da je možno, da se bo razširil stavkovni val v naslednjih treh mesecih na vse ameriške države.

NAŠIM BRALCEM SPOROČAMO, da smo zaradi pomanjkanja toka in na podlagi odredbe časopisnih založnikov prisiljeni, da začasno zmanjšamo obseg lista na 6 strani. Iz istega razloga bo morala v tem mesecu izostati mladinska priloga.

Borimo se za rešitev Slovenske Koroške

II.

Izkušnje preteklosti nas učijo, da je ob velikih zgodovinskih dogodkih, ko se odloča usoda kakoga naroda ali njegovega dela, predvsem izredne važnosti, da imamo pred seboj točno in jasno načrtano pot za uresničenje svojih ciljev. Za nas, koroške Slovence, je še posebno važno, da do kraja razumemo naloge in cilje Osvobodilne fronte, če nečemo, da se ponovijo napake iz naše preteklosti. Zato se bomo tu dotaknili nekaterih napačnih nazorov, ki bi lahko škodili naši osvobodilni borbi.

Predvsem se moramo zavedati, da naše odrešenje ne more priti samo iz »sanj po osvoboditvi«, iz pričakovanja, da bo kar naenkrat prišla na svet »ljubezen med narodi« in da nam bodo tako rekoč podarjene naše pravice.

Trda zgodovinska izkušnja nas opominja, da se v svetu bije za zmago pravičnih ciljev vselej oster in neizprosni boj, da svobode in drugih pravic ni mogoče priboriti s solzami in hrepenenjem, ampak da je to mogoče doseči samo z neustrašenimi, velikimi dejanji. Zvesti temu spoznanju smo začeli boj proti fašizmu takrat, ko se še nikjer v samem rajhu ni oglasil upor proti Hitlerju. Ponosni smo lahko na to veliko dejanje. Tudi danes se moramo zavedati, da naš čas ne dopušča oklevanja, mehkužnosti in mešetarenja, ampak da zahteva odločen, ponosen in jasen pogled v bodočnost.

Enotnost in sloga vseh zavednih koroških Slovencev pod vodstvom Osvobodilne fronte — to je glavni in osnovni pogoj za našo zmago. Ta enotnost ne obstoja samo v tem, da smo vsi združeni v eni organizaciji, ampak mora priti do izraza v vseh političnih vprašanjih. Kaže se predvsem v tem, da se vsi člani Osvobodilne fronte v glavnih vprašanjih naše borbe držimo tega, kar nas uči Osvobodilna fronta. Kdor bi n. pr. hotel biti član OF, hkrati pa bi mešetaril z narodnimi izdajalci, ta ne spada v naše vrste.

Večkrat je že bilo govora o odnosu do belogardističnih beguncev in drugih vojnih zločincev. Nikakor ne smemo pozabiti, kakšno vlogo so ti ljudje odigrali v Jugoslaviji v najtežjih časih borbe proti fašizmu. Bili so izdajalci lastnega naroda, ki so kljub neprestani opozorilom OF prisegli zvestobo okupatorju in na njegov ukaz uničevali svoje brate. Mnogo med njimi je težkih vojnih zločincev, ki imajo na vesti strašna grozodejstva nad zavednimi slovenskimi ljudmi. Vlada FLRJ je upoštevala možnost, da so med njih zašli tudi nekateri zapeljanci, ki niso zakrivila večjih zločinov. Izdala je

amnestijo in jih pozvala, da se vrnejo v domovino. Mnogo zapeljancev se je že vrnilo na ta način in zdaj živijo svobodno na svojih domovih. Za vse druge, ki so ostali tukaj, pa velja samo ena opredelitev. Ali so to zločinci najtežje vrste, ki zaradi svoje težke krivde ne vidijo več možnosti povratka v domovino, ali pa so pustolovci, ki še danes iščejo možnosti, da bi nadaljevali z borbo proti novi Jugoslaviji. Razumljivo je, da niti enih niti drugih ni mogoče več prištevati med Slovence ali Jugoslovane. To, da nekateri od njih hlinijo svoje simpatije, češ, da so za OF, je le nadaljevanje njihove izdajalske politične vloge v službi sovražnikov nove Jugoslavije. Hočejo dobiti vpliv, ki bi ga lahko izkoristili za novo izdajstvo proti resnični osvoboditvi koroškega ljudstva. Mi, koroški Slovenci, v njih ne moremo videti drugega kot to, kar so — narodne izrodke, izdajalce, vojne zločince, smrtno sovražnike naše domovine, nove Jugoslovane.

Tu je treba poudariti še nekaj dejstev o novi Jugoslaviji, ki se jih vse premalo zavedamo:

Federativna ljudska republika Jugoslavija predstavlja ugledno demokracijo državo, ki se je s svojo junaško borbo proslavila po vsem svetu. Če ne bi bilo partizanov pod vodstvom maršala Tita, če ne bi bilo Komunistične partije, ki je ustvarila močno Osvobodilno fronto, bi bila danes Jugoslavija morda druga Grčija. Taka Jugoslavija ne bi mogla dati svobode niti svojemu lastnemu ljudstvu, kaj šele, da bi rešila svoje nesvobojene brate. Taka Jugoslavija bi bila igrača mednarodnih imperialistov in kakor po prvi svetovni vojni bi mednarodna imperialistična gospoda z njo plačevala svoje račune.

Zato nam ni vseeno, kaj se godi v Jugoslaviji, ampak smo ponosni, da se je naša domovina notranje preporodila, da je postala resnično demokracija država, država delovnega ljudstva, ki je močna in trdna. Vemo, da ljudstvo te velike domovine spremlja in podpira našo borbo. Vidimo torej, da nismo sami, da stojijo za našo borbo vsi jugoslovanski narodi združeni pod modrim vodstvom maršala Tita. Zatorej proč s hlapčevsko miselnostjo, proč z omahovanjem in strahopetstvom! Koroški Slovenci, ki smo vzdržali dolga stoletja v boju za svoj obstoj, ki smo se junaško uprli Hitlerju in dajali svojo kri za zmago nad fašizmom, mi, ki imamo tako slavne in močne brate v Jugoslaviji in vseh slovenskih državah, imamo vso pravico, da gledamo vedno in samozavestno v bodočnost.

Reakcija podpira fašistične emigrante v Avstriji

Eden od bistvenih pogojev za demokratizacijo Avstrije je poleg korenite denacifikacije predvsem odstranitev inozemskih fašistov, ki se skrivajo pod imenom »razseljene osebe« (DP). Na 6 milijonov Avstrijcev jih pride nad 600.000 in ta številka že sama pojasnjuje važnost tega problema.

Sovjetska zasedbena oblast je temu vprašanju ves čas posvečala veliko pozornost. Že v kontrolnem sporazumu za Avstrijo so zastopniki sovjetske zasedbene oblasti postavili kot eno osnovnih zahtev, da se reši vprašanje »razseljenih oseb« v korist resnične demokratizacije Avstrije. Na seji zavezniškega kontrolnega sveta za Avstrijo 10. t. m. so sovjetski predstavniki ponovno sprožili to vprašanje in predlagali, naj se avstrijski proračun razbremeni za izdatke, ki so potrebni za prehrano in vzdrževanje »razseljenih oseb«. Obenem naj bi obveljalo načelo, da se prehrana za »razseljene osebe« ne bi več krila na račun avstrijskega prebivalstva. S tem bi Avstrija pridobila 130.000 ton živil na leto. To je vsekakor zelo vpoštevanja vredna količina hrane, posebno če pomislimo, da za prehrano avstrijskega ljudstva v bodočih mesecih ni prav

kot je Zveza Kočevarjev, Zveza Mežičanov, Sudetskih Nemcev itd.

Nacisti so pod geslom »Heim ins Reich« zbirali ravno na Koroškem nacistično najbolj zastrupljene elemente iz Južne Tirolske in Kanalske doline ter z njimi skušali uresničiti zamisel »Heimatbunda« o kolonizaciji in germanizaciji Slovenske Koroške. Tudi sedanja koroška deželna vlada hoče nadaljevati velikonemško in nacistično tradicijo s tem, da namerava naseliti na tem ozemlju nad 8.000 tujih fašistov. Te težnje prihajajo že ves čas do izraza tudi v dosedanjem odnosu koroških oblasti do »razseljenih oseb«. Pri koroški deželni vladi obstoja tako imenovani »manjšinski referat«, ki ima namen, da skrbi predvsem za »Volksdeutscherje«, hkrati pa zvesto nadaljuje tradicijo Maier-Kaibitschevega »Heimatbunda« in z njegovimi ponemčevalnimi prizadevanji. Značilno je, da je desna roka manjšinskega referenta nacistični major Keil iz Kanalske doline.

Iz tako imenovanih dvojezičnih šol so že lansko leto odstranili skoro vse zavedne antifašistične učitelje in jih nadomestili z nacisti ali pa z inozemskimi fašisti. To je potrdil tudi deželni glavar g. Piesch sam, ki je 19. decembra pred deželnim zborom izjavil, da so nacisti za dvojezične šole popolnoma primerni, obenem po poudaril, da je na Koroškem že nastavljenih 30 učiteljev-bivših jugoslovanskih kolaboracionistov.

Sedanji ukropi koroške deželne vlade kažejo, da tudi v bodoče namerava nadaljevati s to politiko in uporabiti na Koroškem v javnih službah jugoslovanske emigrante, ki so po zlomu nacizma hkrati z SS-ovci pribežali na Koroško. Na ta način hoče ustvariti ob meji pas, naseljen z izrazitimi sovražniki nove Jugoslavije, ki bodo smatrali za svojo življenjsko nalogo, da preprečijo prijateljske odnose med obema državama.

Podobno kakor deželna vlada postopa tudi cerkvena oblast, ki na slo-

venskem ozemlju nastavlja belogardistične kurate in v škofijskem dvorcu daje zaščito vojnim zločincem, najozjim pomočnikom gestapovskega generala Roesenerja. Kot posebno primernega misionarja za slovenske fare pošilja organizatorja gorenjske bele garde, patra Odila, ki zlorablja verska čustva našega ljudstva in tudi na Koroškem nadaljuje svoje izdajalsko delo. S svojimi pridigami bega naše preproste in poštene ljudi, obenem pa širi med njimi belogardistično literaturo.

Fašistični elementi iz Jugoslavije uživajo tudi podporo okupacijske oblasti na Koroškem, ki jim omogoča svobodno gibanje v zaporni coni in daje zanjo potna dovoljenja celo vojnim zločincem, kot se je to zgodilo v primeru dr. Ludvika Puša. Istočasno pa odklanja potna dovoljenja zavednim in poštenim antifašistom. Razen tega sprejema neposredno v svojo službo Mussolinijeve in Hitlerjeve kolaboracioniste. List britanske obveščevalne službe na Koroškem v slovensčini ima v svojem uredniškem štabu skoro same emigrante iz Jugoslavije.

Iz vsega navedenega izhaja, da »razseljene osebe« ne samo da obremenjujejo avstrijsko gospodarstvo, predvsem v pogledu prehrane, ampak s svojo navzočnostjo še povečujejo zmedo in nered v Avstriji, hkrati pa predstavljajo veliko oporo vsem reakcionarnim, protidemokracijskim težnjam. Povečanje kriminalnosti in črne borze je v veliki meri pripisovati tem elementom. Že samo s svojo navzočnostjo spodbujajo nacistične privržence k aktivnosti in s tem zavirajo demokratizacijo Avstrije. In končno so resna ovira za ustvaritev prijateljskih odnosov s sosednimi državami. Če nam je do tega, da se v razbičano in razdejano Evropo naseli trajen mir, potem se bomo morali z vso vztrajnostjo skupno z avstrijskimi antifašisti boriti proti nacistom in tujim fašistom ki še vedno uživajo podporo domače in mednarodne reakcije.

Jeseniški kovinarji svojim tovarišem v Borovljah

V oktobru so se delavci boroveljske jeklarne s pismom obrnili na jeseniške kovinarje in jim stavili razna vprašanja, kako so pričeli z obnovo obratov, kako so premagovali težave zaradi pomanjkanja prometnih zvez, če se je kaj dvignila proizvodnja, kakšen je povprečen zaslužek delavca v Jugoslaviji, kdo skrbi za napredek obrata in če imajo delavci tudi svojo besedo pri upravi podjetja. Pred kratkim so boroveljski železarji prejeli od svojih tovarišev na Jesenicah odgovor na vsa ta vprašanja, ki ga v naslednjem v izvlečku prinašamo.

»Iz vašega pisma posnemamo, s kakšnimi težavami se morate boriti za svoj obstanek. Razumemo, da je tudi pri vas vojna pustila neizbežne posledice, ki pa jih odpravljate toliko bolj počasi, v kolikor manj je sodelovanja med oblastjo, podjetnikom in delavci.

Kar se tiče prehrane in obleke pri nas že davno nimamo takih skrbi. Imamo dobro urejen gospodarski red, ki načrtno razdeljuje vse potrebne stvari. Da se vse dobrine razdeljujejo pravično, za to jamči naša oblast, ki si jo je postavilo ljudstvo. Vsak državljan prejme na osnovno nakaznico obleko in hrano v zadostni množini. Delavci pri težjih delih imajo redne dodatke, kakor tudi posebne nakaznice za nakup nekaj več obleke kakor navaden potrošnik. Zaslužek je tak, da si lahko vsak kupi vse, kar mu gre, čeprav tega ni ravno malo. Poleg tega se v prosti prodaji dobijo že vse mogoče stvari, kot n. pr. cigarete, tobak, pecivo, nekateri mesni izdelki, razne pijače, pa tudi nekateri manufakturni predmeti.

Imamo močno sindikalno organizacijo, ki uživa vso podporo oblasti, na drugi strani pa sindikat z vsemi silami pomaga pri izgradnji ljudske oblasti.

Toliko omenjamo zaradi lažjega razumevanja naših odgovorov na vaša vprašanja.

1) Z obnovo obratov smo pričeli takoj po zlomu okupatorja, v kolikor so bili dani pogoji. Okupator nam je

zapustil tovarno deloma izropano, deloma pa v zelo slabem stanju. Najprej smo popravili tiste obrate, ki so nam lahko služili pri nadaljnji obnovi. Pogoji so bili težki, toda z dobro voljo in zaupanjem v svojo ljudsko oblast smo vse težave premagali.

2) Proizvodnjo smo dvignili z udarniškim delom, to je z delom požrtvovalnih tovarišev, ki niso štedili ne s silami in ne z znanjem, da smo čimprej vzpostavili normalno obratovanje. Tako imenovane »nenadomestljive« inozemske specialiste so zamenjali naši udarniki, ki so taka dela opravljali prav tako dobro, samo veliko hitreje in ceneje. Do sedaj imamo 159 junakov dela-udarnikov. Ti udarniki so bili delavna straža, ki smo ji sledili vsi ostali.

3) Da bi obrat ne trpel zaradi prometnih zvez, smo prva dva meseca poslali več naših ljudi na popravila mostov, postaj, predorov itd. Kljub velikim težavam se nam je posrečilo, da smo si zagotovili reden dovoz in odvoz izdelanega blaga. Med tem časom se je obrat toliko uredil, da je začelo vse v redu teči.

4) Povprečen zaslužek delavca je nadvse zadovoljiv. Vsakemu delovnemu človeku je zagotovljeno dobro življenje. Brezposelnosti ne poznamo. Dodajamo, da imamo 14-dnevni plačani dopust in razne socialne izboljšave, ki jih prej nismo imeli.

5) Skrb za napredek in uspevanje obrata ima uprava, ki skupno s sindikalno organizacijo rešuje vse težave in vprašanja, ki vplivajo na potek dela. Pri izboljšanju socialnega položaja pomaga uprava sindikalni organizaciji. Povezava med upravo in sindikalno organizacijo izredno ugodno vpliva na uspehe dela in tako prispeva svoj delež pri izvedbi gospodarskega načrta za končno obnovo domovine, za elektrifikacijo in industrializacijo naše dežele.

Pri vseh naporih in težavah, ki jih moramo premagovati, se vsi zavedamo, da to kar delamo, delamo za sebe, za boljšo bodočnost našega ljudstva.

Po naši zemlji

Borovi „Raztrganci“ in mi

V nedeljo dne 15. decembra 1946. je igralska družina Slovenskega prosvetnega društva »Kočna« iz Sveč gostovala z Borovimi »Raztrganci« na Brnci. Posebno med nami mladinci je završalo, ko smo zvedeli, da pridejo Svečani z igro iz partizanskega življenja, iz časov največjega trpljenja in največja herojstva slovenskega naroda.

Res je pomenila igra za nas dan doživetij. Boj med junaštvom in izdajstvom, borba med partizanom in ovaduhom, med kremenitostjo in podlostjo: vse to je stalo nenadoma v vsej svoji preprostosti pred nami, kakor nas je vsa zadnja leta osvobodilne borbe s svojo podtalnostjo in zahrbtnostjo težilo in tiščalo k tlom. Kdo se ob Prleževi podlosti ne bi spomnil onih velikih in malih — sicer redkih, a tem ostudnejših — izmečkov iz našega ljudstva, ki so za par umazanih grošev prodali svoje ljudstvo, svoj narod in mu padli v hrbet v času njegovih najbridkejših preizkušenj in najtežjih naporov za obstoj?

In kdo se ob iskreni preprostosti poštenega mlinarja, ob njegovi nezmot-

ljivi predanosti stvari njegovega trpečega ljudstva ne bi ogrel za poslednji korak v neenaki borbi, da bi za srečo in pravico, za poštenost in svobodo zamenjal gorjačo za puško in gorki dom za trdo borbo v gozdovih — z eno samo gotovostjo v srcu: to je dolžnost vsakega posameznika, njegova dolžnost napram vsemu narodu in poštenemu človeštvu, njegov delež k zmagi pravice nad zlim ter triumf izdanih nad prodanimi.

Ni čudno, da se nas je dejanje, ki se dogaja v zasneženih dolinah pod Triglavom, dotaknilo s tako živo napetostjo tudi pri nas na Slovenskem Koroškem. Isti problem je doživljal naš narod pod Triglavom kakor na Snežniku in Pohorju in tudi na Karavankah. Naša zemlja in naš človek sta se sprijela z neizprosno usodo in zverinstvom nadčloveka ter s svojo odločnostjo in samozatajevanjem doprinesla svoj skromni, a junaški delež k razkrinkanju in končnemu porazu tujčevega nasilja nad prostim, delavnim in poštenim narodom, ki vstaja k novemu življenju.

Dita.

BOROVLJE

Na Štefanovo je bila v dvorani kina v Borovljah prva prireditev slovenskega prosvetnega društva. Obširni program je pokazal, da se tudi v Borovljah obnavlja tradicija prosvetnega življenja.

Moški zbor, ki ima v svojih vrstah mnogo mladega naraščaja, citraši in deklški zbor so pod vodstvom spretnege pevovodje Tonija Špruka lepo podali nekaj pesmi in želi mnogo priznanja. Kot zastopnik SPZ je spregovoril tajnik tov. dr. Mirt Zwitter, ki je v jedrnatih besedah orisal pomen kulturnega dela koroških Slovencev in in poudaril, da je poživitev kulturnega dela v Borovljah po dolgoletnem zatiranju dokaz volje slovenskega ljudstva, da hoče graditi svojo lastno slovensko kulturo.

V sledeči igri so nam pokazali mladi igralci, kako znamo Boroveljčani biti »luštni«. Prireditev je bila kljub nezadostni propagandi in kljub temu, da

so na Štefanovo igrali vsepovsod v okolici, zelo dobro obiskana. Po prireditvi so zaigrali mladi slovenski godci iz Šentjanških Rut za ples, malo po domače in malo po »novem«, tako da mladina kar ni hotela domov.

Mladim boroveljskim kulturnim delavcem, posebno še tov. predsedniku Vertiču smo hvaležni za trud. Želimo, da bi prvi uspeh privabil tudi druge, saj je v Borovljah še mnogo slovenske mladine, ki samo čaka, da bi dobila možnost udeleževanja. Upamo, da nas bodo naši prosvetaši kmalu spet presenetili z novim nastopom, ki bo tudi po vsebini »nov«. Malim pionirjem pa želimo še mnogo uspeha.

Inž. F. W.

VELIKOVEC

Nismo nikakršni šovinisti, pa vendar nas vleče posebno ob praznikih raje v sosedno šentrupertsko cerkev, kjer je slovensko petje in slišimo božjo besedo v domačem jeziku. Zato nas

je bilo za božič vse polno v Št. Rupertu pri polnočnici. Res lepo je bilo in domače. Ker so po maši začeli peti tudi nemško pesem, smo se vprašali, zakaj v Velikovcu ne sme biti tudi vsaj ena slovenska maša v nedeljo. Tri jih imamo vsako nedeljo in nikdar ne slišimo slovenske besede. Ne razumemo, zakaj naj bi za Št. Rupert in za Velikovec veljalo dvojno merilo. Ali pa imajo po mnenju škofijstva samo Nemci pravico do materinega jezika v cerkvi? Mi ne zahtevamo nič več kakor svojo pravico in ta je, da se nam oznanja božja beseda v domačem jeziku, ne pa, da tudi cerkev služi ponemčevanju in s tem velikonemški misli.

PODRAVLJE

Naša hranilnica in posojilnica je imela 26. 12. 1946 svoj občni zbor, na katerem so zadružniki ugotovili, da koroška deželna vlada kljub »velikanskim« obljubam in mnogim izjavam ni ukrenila ničesar, da popravi škodo, ki so jo našemu združenstvu povzročili nacisti. Nasprotno je s svojimi ukrepi rešitev našega slovenskega združenškega vprašanja le otežkočila in zlonamerno zavlačevala. To ugotovitev je občni zbor poslal v resolucijah britanski civilni upravi v Celovcu in koroški deželni vladi. Zadružniki so sklenili, da bodo storili vse potrebno, da čimprej vzpostavijo spet svojo hranilnico, ki je nudila našemu ljudstvu vedno močno oporo.

ŠENT ILJ

Po daljšem odmoru so naši prosvetaši pred prazniki spet nastopili na domačem odru. Vsi igralci so svoje vloge dobro rešili in gledalci so bili navdušeni. Najbolj pa je bilo občinstvo navdušeno ob nastopu mogočnega Kernjakovega pevskega zbora, ki šteje nad 50 pevcev. Partizanske in stare narodne pesmi so se vrstile, vmes pa so še lastne Kernjakove obogatile pestri spored. Tov. Kernjak, ki je s svojo »Juhej, pojdam v Škufčec« in s svojim »Glažkom« in drugimi harmonizacijami že tako obogatil pevsko zakladnico koroških Slovencev in Slovencev sploh, je z novimi skladbami kakor so »Naša pesem« in »Mladini« zopet obdaruje slovensko ljudstvo. Šentiljčani

so na tej prireditvi pokazali, da so razumeli potrebo nove borbene prosvete. Saj smo v zadnji sveti narodnoosvobodilni vojni iz naroda hlapcev postali narod junakov, kar mora priti do izraza v vsem našem narodnem gibanju, tako v politiki kakor v prosveti in v gospodarstvu.

MEDGORJE

Prvič odkar izhaja »Slovenski vestnik«, se oglašamo iz našega kraja. Kar čudno, ker je vsa vas slovenska razen treh v zadnjih letih iz Kanalske doline priseljenih družin. Zato smo bili posebno veseli, ko smo slišali, da je Jugoslavija stavila zahtevo po Slovenski Koroški. Vsi namreč želimo, da doživimo kmalu svobodo; pravo svobodo, kakršno si je priboril slovenski narod v narodnoosvobodilni vojni in jo sedaj uživa in utrjuje v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Nekateri so pač tudi preplašeni, ker imajo slabo vest. Predvsem seveda nacisti, ki so še vedno ostali na svojih položajih. Tako še vedno opravlja posle občinskega tajnika nacist, ki je obenem zagrizen nasprotnik vsega, kar je antifašističnega in slovenskega. Sicer smo že vajeni, da v Slovenski Koroški vedno vladajo narodni nestrpnosti. Upamo, da bo vsaj v šoli slovenska beseda upoštevana in se bodo naši otroci naučili tudi svoje materinščine, katero so nekdanji učitelji načrtno zapostavljali in zaničevali. Posebno veseli smo svojega sedanjega župnika, ki je naš najozji rojak iz sončnih Radiš in je moral kakor njegova domača družina za časa nacistov v pregnanstvo.

BRNCA

Slovensko antifašistično prebivalstvo Brnce in okolice je na sestanku 22. 12. 1946 odobrilo resolucijo, ki jo je poslalo Medzavezniškemu svetu za Avstrijo na Dunaj. V njej odločno zahteva priznanje Osvobodilne fronte, ker je bila »Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško« tista, pod katere vodstvom so se koroški Slovenci v velikem osvobodilnem boju z orožjem v rokah uprli nacifašistični strahovladi in doprinesli ogromne krvave, gmotne in moralne žrtve za skupno zavezniško stvar ter za našo svobodo in enakopravnost.

OPOZARJAMO NAŠE BRALCE, da pošiljajo dopise za »Slovenski vestnik« bodisi na našo podružnico v Celovcu, Voelkermarkterstrasse 21-I, ali pa naravnost na uredništvo na Dunaju, IV. Waaggasse 6-II. Vse zamudnike, ki še niso poravnali naročnine, prosimo, da to čimprej storijo.

Koroška V BORBI

Koroški Slovenci v 2. svetovni vojni

Pogoji za razvoj oborožene borbe, za nastanek in rast partizanskih čet na Slovenskem Koroškem so bili prav gotovo težji kakor v marsikateri drugi slovenski pokrajini. Ponemčevalna prizadevanja stare monarhije in saintgermanske Avstrije so težko zadela slovenski živelj na Koroškem; oslabila so ga gospodarsko in politično, hkrati pa so skoro popolnoma iztrebila njegovo lastno inteligenco. Posebno surovo je bilo nasilje, ki so ga morali prenašati koroški Slovenci že takoj po »Anschlussu«. Nacistični okupatorji so gledali v koroških Slovenceh stalno nevarnost za njihove vsenemške namene. Zato je po »Anschlussu« nastopila za koroške Slovence najtemnejša doba v vsej zgodovini. Takoj po nemškem napadu na Jugoslavijo so prepovedali uporabo slovenskega jezika v vsem zasebnem in javnem življenju, izgnali so dobesedno vso slovensko inteligenco, prepovedali so vse slovenske, politične, gospodarske in kulturne organizacije in zaplenili njihovo premoženje. Položaj, ki ga je ustvarilo načrtno ponemčevalno nasilje treh Avstrij, je bil prva ovira za

nastanek in razvoj partizanskega gibanja na Slovenskem Koroškem.

Znano je, da je bilo na Koroškem ilegalno nacistično gibanje že pred »Anschlussom« izredno močno. Na Koroškem so nacisti v marčnih dneh 1938 prevzeli oblast prej, preden je vkorakala nemška vojska. To ni slučajno. Ponemčevalno nasilje avstrijske republike se je skladalo s pangermanskimi težnjami nacionalsocializma. Ponemčevalna politika »demokracije« Avstrije se je skladala z nacional-socialističnim velikonemškim programom in posledica tega je bila, da se je v upravni aparat na Koroškem vrinilo izredno veliko nacističnih ilegalcev. Hkrati je treba opozoriti, da so nacisti že pred »Anschlussom« posevali prav posebno pozornost Slovenski Koroški. Zato ni prav nič čudno, če si je nacizem na Slovenskem Koroškem še v ilegali zgradil široko razpredeno mrežo in si po »Anschlussu« v sorazmerno kratkem času postavil, trden aparat oblasti, gestapa in ovaduhov. Vse to pa je bila druga ovira za nastanek in razvoj partizanskega gibanja na Slovenskem Koroškem.

Znano je, da je bilo že do leta 1941 v vsem tretjem rajhu izvedenih več mobilizacij za nemško vojsko. Te mobilizacije so Hitlerjevi oblastniki zlasti na Koroškem dosledno izvajali in tako so pobrali skoraj večino za borbo sposobnih koroških Slovencev. Poljske, pa tudi industrijske delavce so nadomestili z vojnimi ujetniki. Tako je bilo v začetku narodnoosvobodilnega gibanja na Slovenskem Koroškem izredno majhno število za orožje sposobnih moških. To je bila tretja resna ovira za nastanek in razvoj narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem Koroškem.

Oboroženi boj koroških Slovencev je bil nacistom trn v peti ne samo zaradi tega, ker je bila Koroška sestaven del rajha, ampak tudi zaradi tega, ker se je iz Slovenske Koroške antifašistično gibanje lahko širilo tudi naprej proti severu med avstrijsko ljudstvo. Prav zaradi tega so nacisti energično odgovorili na vsak pojav upora na Slovenskem Koroškem in so bili v borbi proti partizanom še prav posebno odločni. To je bila nedvomno resna težava za razvoj partizanskega gibanja na Slovenskem Koroškem.

Kljub vsem težavam in težkim pogojem pa se je na Slovenskem Koroškem v letih druge svetovne vojne borilo nad 3.500 partizanov, ki so bili po narodnosti: 80 odstotkov Slovencev s Koroške, 8 odstotkov Rusov, Poljakov in Francozov in 12 odstotkov Slovencev iz drugih delov Slovenije. Koroški

slovenski partizani so izvedli nad 600 akcij, napadov in borb. Pri tem so uničili med drugim:

67 kamionov in drugih motornih vozil, 54 železniških in cestnih mostov, 26 vlakov, 53 lokomotiv, 219 vagonov, 3 železniške postaje, 3 žične železnice, 7 žag, 7 električnih central in transformatorjev, 3 rudnike, 4 kamione orožja in municije, 1 avion, na desetine kilometrov železniške proge, telefonske žice in električnih vodov itd.

Poškodovali pa so:

4 lokomotive, 6 električnih central, 1 tovarno akumulatorjev, 20 železniških vagonov, in 1 železniško postajo.

V teh borbenih akcijah so partizani zadali sovražni vojski tele izgube na moštvo:

mrtvih 3855, ujetih in razoroženih 3355, ranjenih 1931. Skupno vrženih iz stroja 9141 nemških vojakov.

Vsi ti podatki govorijo o velikih borbenih uspehih, ki so jih dosegli koroški slovenski partizani v težki, neenaki borbi, pri čemer so sami imeli tele izgube:

mrtvih 1080, ranjenih 710, ujetih in pogrešanih 317. Skupno vrženih iz stroja 2107.

Vsi ti podatki so dokaz visoke borbene aktivnosti slovenskih koroških partizanov in njihove izredno napore, trdovratne in žrtve polne borbe zoper daleč močnejšega sovražnika, borbe, ki so jo vodili v najtežjih pogojih, v globokem snegu, lačni, brez municije, s slabo opremo in orožjem.

OB OBLETNICI LENINOVE SMRTI

Veliki voditelj in učitelj zatiranega ruskega naroda ter delavskega ljudstva vsega sveta. Vladimir Iljič Uljanov-Lenin se je rodil 10. aprila 1870 v mestu Simbirsku na Volgi. Mlad se je že posvetil borbi delovnega ljudstva za rešitev izpod carske knute. Carska policija ga je poslala v pregnanstvo v Sibirijo. Pozneje je živel v emigraciji, dokler se ni vrnil v času Oktobrske revolucije ter stopil na čelo pokreta. Pripravljala in vodil je idejno ter v praksi Oktobrsko revolucijo. Verovalec je v uspeh borbe za pravice tlačnih in zaslužjenih in neustrašeno klical delovnemu ljudstvu! »Naj močnejše zagrmí vihar!« Delovno ljudstvo se pripravljalo za borbo, spuščalo se v bitko tam, kjer je boj najbolj vroč! In zmagalo je delovno ljudstvo z Leninom na čelu. Preobrazilo je Rusijo v socialistično državo, ki je tako postala trdna skala sredi oceana reakcionarnih sil. Lenin je popeljal Sovjetsko zvezo iz mračne srednjeveške carske Rusije v deželo blagostanja, napredka in moči. Skupno s Stalinom je skoval Sovjetsko zvezo v branik svetovnega miru in zaščitnico pravic malih in zatiranih narodov vsega sveta.

»Pravico imamo biti ponosni in se čutiti srečne,« je pisal Lenin, »da se

nam je prvim posrečilo podreti na enem koncu zemeljske krogle to divjo zver kapitalizem, ki je zalil svet s krvjo, privedel človeštvo v glad in

divjaštvo in ki bo neizogibno in naglo poginil, pa naj bodo znaki njegovega predsmrtnega besnenja še tako pošastno zverinski.«

Lenin je genialni voditelj boljševi-

ške partije, voditelj in učitelj delavskega razreda. Lenin je voditelj novega kova, preprost in skromen, s tisočimi nitmi tesno povezan z množicami, voditelj novih množic — preprostih in navadnih, najglobljih »nižin« človeštva, ki so se dvignile v borbo za svojo osvoboditev.

Lenin je obogatil delovno ljudstvo z novimi izkustvi. V boju proti vsem zatiralcem mu je dal novo izpopolnjeno orožje: Razvil je marksizem na novo, višjo stopnjo, leninizem. Leninov nauk je svetilnik, ki razsvetljuje pot zmagoviti borbi delovnega ljudstva za njegovo osvoboditev.

21. januarja 1924 je umrl Lenin v Gorkah. Umrl je on, »ki je bil utelešenje vse ruske revolucije, on, ki jo je spočel v svoji glavi, jo pripravil, uresničil in rešil. Lenin, največji in v vsakem pogledu najčistejši tvorec v zgodovini, človek, ki je za ljudi storil več, nego kdor koli drugi.« (Barbusse.)

V letih najstrašnejših preizkušenj je sovjetsko ljudstvo zgrabilo za orožje in pod Leninovim praporom in Stalinovim vodstvom rešilo človeštvo bestialnega hitlerizma. Danes bide veliki boj za svetovni mir in bide boj za pravice zaslužjenih in zatiranih narodov. SLAVA VELIKEMU LENINU!

M. Gorki: VLADIMIR ILJIČ LENIN (Odlomki)

Prvikrat sem slišal, da je o najbolj zapletenih vprašanjih politike mogoče govoriti tako preprosto. Ta se ni trudil pletenčiti lepe fraze, temveč je vsako besedo prinesel na dlani in je z neverjetno lahkoto razgaljal njen točni smisel. Zelo težko je opisati nenavadni vtis, ki ga je delal na človeka.

Njegova roka, iztegnjena naprej in nekoliko dvignjena kvišku, dlan, ki se je zdela, kakor da tehta vsako besedo in prečenja stavke nasprotnikov, ter jih nadomešča s tehtnimi trditvami, z dokazi, da ima delavski razred pravico in dolžnost hoditi po svoji poti, ne pa capljati za liberalno buržoazijo niti ne vstric z njo — vse to je bilo nenavadno in je prihajalo Leninu z jezika, kakor da ne govori sam od sebe, temveč resnično po volji zgodovine.

Več kakor leto dni mi je vztrajno prigovarjal, naj odidem iz Rusije in vselej sem se čudil, kako more človek, ki je tako zatopljen v delo, misliti še o tem, da je nekdo nekje bolan in potreben odmora.

Govoril sem že o njegovem izrednem odnosu do tovarišev, o pozornosti, s katero je uganjal celo mučne podrobnosti njihovega življenja. Toda tega njegovega čustva ni mogoče pojasnjevati kot sebičnost, ki je večkrat lastna dobremu gospodarju v odnosu do njegovih poštenih in spretnih delavcev.

Ne, bila je prisrčna pozornost resničnega tovariša, ljubezen enakega do enakih. Vem, da Vladimirja Iljiča ni mogoče primerjati niti z najpomembnejšimi ljudmi njegove partije, toda on kakor da tega ni vedel, odnosno ni hotel vedeti. Bil je večkrat oster, prepiral se je z ljudmi, neusmiljeno se jim je posmehoval, včasih se jim je celo strupeno rogal — vse to je res.

Toda večkrat sem slišal v njegovih sobah o ljudeh, ki jih je še včeraj napadel in »ozmerjal«, prizvok resničnega občudovanja njihove nadarjenosti in moralne trdnosti, občudovanja njihovega vztrajnega in napornega dela v peklenskih okoliščinah leta 1918 do leta 1921, dela, ki so ga opravljali v deželi, ki je bila obdana z vseh strani z vohuni vseh mogočih strank in držav, med zarotami, ki so kakor gnojni tvorili poganjale na izmožanem truplu dežele, delali so brez odihaja, jedli malo in slabo, živeli so v stalnem vznemirjenju.

Toda Lenin sam kakor da ni čutil težav teh okoliščin in skrbi življenja, ki ga je do najglobljih temeljev pretresal krvavi vihar državljanske vojne. Samo enkrat, v pogovoru z M. F. Andrejevo, mu je izbruhnilo — po njenih besedah — nekaj, kar je bilo podobno tožbi.

»Kaj hočemo, draga Marija Fjodo-

rovna? Boriti se moramo. Da nam je težko? Seveda. Mislite, da mi ni nikoli hudo? Pa še kako! Pogledajte Džerdžinskega, kakšen je! Ni pomoči. Rajši naj nam bo še teže, samo da zmagamo!«

Ko se je nekoč poslovil od nekega tovariša-gospodarstvenika, je rekel z resničnim spoštovanjem in občudovanjem:

»Ga že dolgo poznate? Lahko bi bil na čelu ministrskega sveta katere koli evropske države.«

Pomel si je roke in dejal:

»Glede nadarjenih ljudi je Evropa revnejša, kakor smo mi.«

Povabil sem ga, da bi se peljal v glavno artilerijsko upravo pogledat aparat za korigiranje streljanja na letala, ki ga je izumil nek boljševik, bivši topničar.

»Saj tega ne razumem!« je rekel, vendar je šel.

Poslanica slovanskim narodom

Beograd, 1. januarja.

Dragi bratje in sestre Slovani!

Vseslovanski komite vam čestita k novemu letu 1947, letu novih slavljih zmag v veliki povojni izgradnji in utrjevanju resnične ljudske demokracije.

Neusmiljena in težka vojna proti fašistični Nemčiji se je končala s popolnim porazom podlega sovražnika človeštva, toda opustošenja, ki jih je prizadejal sovražnik, so velika. Zlasti so velika v slovanskih deželah.

Šele drugo novo leto pričakujejo narodi sveta v miru. Velika je zmagata, toda prav toliko je tudi veselje svobodoljubnih demokratičnih narodov, ki gradijo svojo srečo, ki gradijo svoje svobodno življenje.

Pretekla bodo leta, pretekla bodo stoletja in od pokolenja na pokolenje se bo prenašal spomin na to po svojem obsegu in po opustošenjih še nevidno vojno, na divjo surovost sovražnika, ki je presegala nečlovečnost prvotnih barbarov in mračnih srednjeveških rabljev; prenašal se bo spomin, da bi se človeštvo obranilo pred ponovnimi velikimi trpljenji, žrtvami in izgubami. Prenašal se bo spomin na one, ki so vztrajali v tej borbi, ki so premagali temo in surovost, ki so rešili svet propada in ki so razpršili v prah fašistične zveri.

Pred vsemi demokratičnimi narodi, ob prsih katerih se je razbil jekleni potok nemškega fašizma, pa so kljubovali Slovani z veliko Sovjetsko zvezo na čelu in v sodelovanju z ostalimi demokratičnimi narodi. V tej borbi so Slovani dali največje število žrtev ter pretrpeli največje izgube v materialnih in kulturnih dobrinah.

Ob novem letu pošiljamo svoj brat-

V mračni sobi se je zbralo okrog mize, na kateri je stal aparat, kakih sedem čemernih generalov, samih sivih, brkatih starcev, učenjakov. V njihovi sredi se je skromna civilna Leninova postava nekako izgubljala in postala neznatna. Izumitelj je začel razlagati konstrukcijo aparata. Lenin ga je poslušal dve, tri minute, odobravajoče je dejal: »Hm, hm!« Nato pa je začel izpraševati izumitelja prav tako svobodno, kakor da bi bil na izpitu iz političnih ved.

Vprašal je tudi po obsegu pogodke in o drugih stvareh. Izumitelj in generali so se razživeli, drugi dan pa mu je izumitelj pripovedoval:

»Sporočil sem svojim generalom, da pridete s tovarišem, toda zamolčal sem jim, kdo je ta tovariš. Niso spoznali Iljiča, najbrž si sploh niso mogli zamisliti, da bi prišel tako neopazno, brez straže in pompa. Spraševali so me: Kaj je to kak tehnik, profesor Lenin? Strašno so se začudili, kako je to

mogoče. In prosim, odkod pozna vso našo modrost? Spraševal je kakor kak tehnični strokovnjak! To je prevara! Zdi se mi, da sploh niso verjeli, da jih je obiskal prav Lenin.«

Ko sva se srečala, se je Lenin razburjeno smejal in govoril o izumiteljih:

»Vidite, kako lahko napačno oceniš človeka! Vesel sem, da je to star, pošten tovariš, vendar pa človek, ki nima preveč bistre glave. In vendar je pokazal tako sposobnost — sijajno! Kako so me generali napadli, ko sem podvomil o praktični vrednosti aparata. Storil sem to nalašč, ker sem hotel zvedeti, kako oni cenijo to bistroumno stvarco!«

Izbruhnil je v smeh, nato pa je vprašal:

»Povejte, ali ima I. še kak izum? Za kaj gre? Potrebno je, da se ne ukvarja z ničemer drugim. Joj, če bi imeli možnost, nuditi vsem tehnikom pogoje, ki so potrebni za njihovo delo? Čez pet in dvajset let bi postala Rusija najnaprednejša dežela na svetu!«

Lenin je bil Rus, ki je dolgo živel zunaj Rusije in je pozorno opazoval vso deželo, ki se je od daleč zdela lepša in barvitejša. Pravilno je ocenil njeno potencialno moč — izredno nadarjenost naroda, nadarjenost, ki je bila še šibko izražena, ki je še ni zbudila težka in mučna zgodovina, toda vendar nadarjenost, ki je bila in ki je blestela kakor zvezda na temnem ozadju fantastičnega ruskega življenja.

Vladimir Lenin, veliki resnični človek vsega sveta je umrl. Ta smrt je na moč bolešno zadela srca tistih ljudi, ki so ga poznali.

Toda črna poteza smrti je še bolj ostro podčrtala v očeh vsega sveta njegov pomen, pomen voditelja svetovnega delovnega ljudstva.

In če bi bil oblak sovraštva do njega, oblak laži in obrekovanj okrog njegovega imena še bolj gost, nič za to; ni je moči, ki bi mogla zatemniti bakljo, ki jo je dvignil Lenin v dušični temi pablaznelega sveta. In ni človeka, ki bi tako zaslužil večni spomin v vsem svetu, kakor prav on.

Vladimir Lenin je umrl. Dediči njegovega razuma in volje živijo. Živijo in delajo tako uspešno, kakor ni delal nihče, nikoli in nikjer na svetu.

z izsiljevanjem, prevaro in lažnimi obljubami odtrgal Češkoslovaško iz skupnosti družine slovanskih narodov, vendar se je prepričal, da so tudi tukaj krepke tradicije svobodoljubnega in ponosnega slovanstva. Muke pobitih ljudi v Litvi niso strle borbenega duha češkoslovaškega ljudstva, ampak so izzvalje sovražstvo in prezir do nemških rabljev.

Zivelo češkoslovaško ljudstvo! Pošiljamo bratski pozdrav bolgarskemu narodu, vladi Domovinske fronte ter voditelju Georgiju Dimitrovu! Bolgarski narod je z velikimi trpljenji in krvjo ustvaril novo Bolgarijo in nič ter nikdar ga ne bo odvrnilo s te poti, s poti prepoveda in procvita.

Zivel bolgarski narod! Bratje in sestre Slovani! Decembra, leta 1946. je bil v Beogradu Slovanski kongres.

Slovanski kongres je potekel v duhu globokega spoštovanja, medsebojnega razumevanja in resničnega bratstva slovanskih narodov.

Pred slovanskimi narodi, kakor tudi pred vsemi demokratičnimi svobodoljubnimi narodi, stojijo iste naloge:

Utrditi resnično demokratičen mir, vsepovsod odstraniti ostanke fašizma, razkrinkati izzivače nove vojne!

Naj bo leto 1947. — leto prave, resnične pomladi človeštva.

Bodimo bujni! Bodimo na straži miru in demokraciji!

Se v nadalje krčimo enotnost in bratstvo slovanskih narodov — jamstvo miru in varnosti v svetu.

Zivelo bratstvo in enotnost slovanskih narodov!

Srečno novo leto, bratje in sestre!

VSESLOVANSKI KOMITE

VELIKI SLOVENSKI PESNIK

dr. France Prešeren

NJEGOVO DELO IN ŽIVLJENJE

V čudoviti trenutni bistroidnosti se je moral Prešeren zavedati, kam gre odslej njegova pot, toda prav v trpljenju tistih dni, ko je zlagal Krst pri Savici, kot hladilo za pekočo rano, katero mu je zasekala nenadna Čopova smrt, in kot zdravilo za staro rano njegovega življenja, nepremagljivi dvom v žensko, si je priboril zavest popolne vdanosti v vse, kar mu odslej prinese življenje. Njegova naloga ni, da mojstruje življenje, marveč da vdanost sprejema vse, kar mu naklanja in da iz te trpke vdanosti proslavlja s pesmijo vse, kar je v življenju kljub vsemu strašnem in gnusnemu vendarle lepo. To spoznanje ga opogumlja k novi tvornosti v bridkoponosni zavesti, da

kako
bit hočeš poet in ti pretežko
je v prsih nosit al pekel, al nebo!
Stanu
se svojega spomni, trpi brez miru.

S to veličastno mislijo, ki spominja kljub svoji izvornosti na izreke največjih človeških duhov, o gibalnih silah njihovega ustvarjalnega navdiha, je Prešeren sklenil pesem, ki ji je dal najprej naslov Osrčenje, kasneje Pevcu (to je samemu sebi) in jo je dal prvič na svetlo junija 1838.

Po tem spoznanju je nastala v njegovi duši ustvarjalna tišina. Le redko

kaka poetična misel je odslej skozi več let zganila njegovo mirujočo ustvarjalno zavest. Zveza z Ano mu je kljub vsemu naklonila polno življenje z njegovimi bridkostmi in razočaranji, redkimi srečnimi trenutki, a s tisto vročo povezanostjo s soljudmi, ki jo more občutiti samo človek, ki je s sočlovekom združen v življenju in smrti.

Čbelica že od 1834. leta ni več izšla, njeni pevci so se razšli v življenju in v mišljenju, Čopa, sobesednika dolgih, toplih in jasnih razgovorov o poeziji, znanosti, modroslovju in o verstvih, ni bilo več. Smole se je po vrnitvi iz tujine prerekal s pohlepniimi oskrbniki v samotnem Prežeku pod Gorjanci in si zaman skušal popraviti razrahljano zdravje. Teda je Prešeren našel prijatelja in sodelavca v mladem poljskem političnem internirancu Emilu Korytku in mu je z veseljem pomagal pri urejevanju gradiva za njegovo zbirko Slovenskih pesmi kranjskega

naroda in pri vsem njegovem narodopisnem delu. Toda že 31. januarja 1839 je Korytko umrl v izgnanstvu, preden je njegovo delo zagledalo beli dan.

Kmalu nato se je vrnil Smole s Prežeka. Prodal je graščino, ker se mu je zdelo sramotno, da bi živel od kmečke tlake in desetine na predvečer velikih revolucionarnih dogodkov, katerih je neprenehoma pričakoval. S Prešernom sta zasnovala izdajo Vodnikovih pesmi, Linhartovih komedij: Matiček in Zupanova Micka in še nekaterih drugih. Smole je sanjal o slovenskem časniku Ilirski Merkur, ki bi naj imel leposlovno prilogo Ilirske Novice. Prešeren bi naj bil urednik. In ko Smole ni mogel zanj dobiti dovoljenja politične oblasti, se je odpravil na Dunaj, da z avdienco pri cesarju doseže uresničenje svojega srčnega načrta. Med najplodnejšim snovanjem in pripravljanjem je omahnil tudi on v prezgodnjo smrt 30. novembra 1840. Na prijateljski večerji na večer

svojega godu se je zgrudil zadet od kapi v Prešernovo naročje.

Iz neizprosne zapletenosti razmerja z Ano Jelovškovo, ki je bilo neznošno za oba: zanjo, nezakonsko mater treh otročičev, a brez materinskega čuta za edino strastno željo priboriti si zakon s Prešernom in s tem naslov in čast gospe, in za Prešerna, ki se je krvavo zavedal odgovornosti, katero si je nakopal z zvezo z Ano, a ni imel ne duševnih ne gmotnih sil, da bi dvignil Ano k sebi ali da bi se ločil od nje, je Prešeren iskal trenutnega mamila v prekomernem uživanju vina, ki je spodbujalo njegovo načeto zdravje.

Nezlomljen je ostal samo njegov pesniški dar. Slovanstvo, ki ga označuje s podobo matere Slave, je bilo Prešernu daljno, a vendar živo bistvo slehernega slovanskega naroda. Toda zaradi goreče in dejavne ljubezni do slovenstva in slovanstva ni Prešeren bil ravnodušen do drugih narodov. Njegova pesem je slovensko izvorna do stržena, toda ne samo po obliki, ki je vseevropska, temveč tudi po vsebini in še bolj po duhu svojih pesnitev je Prešeren brat največjih evropskih pesnikov in borcev za napredek. Zato se ni ne v mislih ne v delih zaklepal v ograde slovenstva in slovanstva, temveč je s pesmijo pripravil in oznanjal dobo bratskega sožitja vseh narodov, »ki hrepene dočakat dan«.

Nekako od konca julija 1848, je začel smrtno bolehati in se je z voljo do dela držal pokoncu do pozne jeseni, od novembra dalje je moral zaradi hude srčne vodenice ostati v postelji, iz katere ga je dne 8. februarja 1849 rešila smrt.

Prešernovo osebno in pesniško življenje je borba prvega slovenskega genija z družbenim in političnim suženjstvom ter s kulturno zaostalostjo, ki so oklepali naše ljudstvo. Svobodni duh in srčna milina njegovih pesmi sta izraz našega narodnega jedra in sta navduševala od Prešernovih dni do danes vse one, ki so se po Prešernovem zgledu borili z duhom ali z orožjem za to,

da koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Za kruh potrebno žito zori neprestano

Vsak dan znova se polnijo žitnice in skladišča, ne samo z žitom, ampak tudi z drugimi pridelki, potrebnimi za prehrano človeškega rodu. Nemoten svetovni promet in mednarodna trgovina posredujejo izmenjavo teh pridelkov med državami in narodi ter urejata redno prehrano. Če sta svetovni promet in trgovina ovirana, ali celo za daljšo dobo onemogočena, kakor je bilo v času obeh svetovnih vojn, se pojavi v enih krajih pomanjkanje, v drugih pa prekomerno kopičenje raznih pridelkov.

V januarju, ko brije po naših njivah ledena burja, ali jih pokriva debel sneg, žanjejo v Avstraliji, Argentini in Novi Zelandiji. Tem sledi Indija, kjer žanjejo v februarju in marcu. V aprilu, ko se začneja pri nas poljsko delo, zori v Perziji, Siriji, Palestini, v severnem delu Srednje Amerike in v Mehiki. V maju žanjejo na Kitajskem, v Mali Aziji, v severnem Egiptu, v Tunisu, Alžiru, Maroku in v Arabiji. Nekoliko kasneje, v glavnem v juniju, je žetev v Španiji, Italiji, na Portugalskem, v južni Franciji, Rumuniji, Bolgariji, Grčiji, v Srbiji in Kaliforniji. V severni Franciji, na

Madžarskem, v naših krajih, v večjem delu Rusije, v južni Nemčiji in Zedinjenih državah zori žito v juliju. V avgustu žanjejo v severnih predelih Nemčije, na Nizozemskem, v Belgiji, Češkoslovaški, Poljski in Kanadi. Na Norveškem in Švedskem, v Danski, Irski, v severni Kanadi in na Aljaski dozori žito šele v septembru, v Sibiriji pa celo v oktobru.

Ko odpade pri nas listje in se pripravlja narava k počitku, začno žeti na Koreji, na otokih Borneo, Celebes in Sumatra. Za božič pa žanjejo v Južni Afriki in zahodni Indiji.

DROBNE VESTI

IZ

SZ

Konzerve z vitamini. Kakor znano, je največja hiba konzervirane hrane v tem, da ne vsebuje nobenih vitaminov. Konzervna tovarna v Džaudžiki v Sovjetski zvezi je začela proizvajati konzerve, ki poleg mesa, fižola, korenja in raznih začimb, vsebujejo tudi veliko vitaminov in mineralnih soli.

Te nove konzervne vrste so posebno primerne za prehrano na dolgih pohodih in za prezimovalce v arktičnih krajih.

Vitaminski bonboni. Sovjetska proizvodnja sladkarij, čokolade in peciva v tem letu prekaša lanskoletno za 59 odstotkov. Trenutno izdelujejo približno 500 raznih vrst čokolade, bonbonov in drugega peciva. V laboratorijih pa se ukvarjajo z izdelavo novih vrst, h katerim se prištevajo tudi tako imenovani »vitaminski bonboni«. Približno 10 odstotkov vseh bonbonov in sladkarij za otroke vsebuje dragocena vitamina B in C.

Lokomotiva »Zmaga«. 24. decembra je bil velik dan za tovarno lokomotivo v Brjansku. Ta dan so namreč dokončali poslednja dela pri novi sovjetski lokomotivi vrste »Zmaga«.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwjtzel, Wien XVI, Ottakringergasse 85. — Glavni urednik: dr. Franz Zwitter. Uredništvo in uprava: Wien IV., Waaggasse 6-II. Podružnica uprave, Celovec — Klagenfurt, Voelkermarkterstrasse 21-I.

Tiska: »Globus«, Zeitungs- und Verlagsanstalt G. m. b. H. Wien I, Fleischmarkt 3—5.

FRANCE BEVK OBRAČUN

Misel, ki ga je obšla na vasi, mu je kot žareča kaplja kanila v srce, zvenela mu je izpod slednjega koraka. Bila je kot tenčica, ki je prepregla vse druge misli in jih podrejala. Iz mesečine se mu je prikazoval dekliski obraz, vedno isti obraz... Kljub čustvom, ki jih je gojil do deklet, se je Peter kdaj pa kdaj živo zavedal, da bo moral nekega dne pripeljati gospodinjico k hiši. Oziral se je za deklicami, ki so med vojno šele odrasčale šoli. Zdaj so nosile že svilene jopice, drzno so pogledavale njihove oči. Petra je bila nagovorila Milka, lepa Rovtarjeva hči, doma so imeli četrt grunta, prav toliko, kot on. Njen smeh je bil lep, nalezljiv. In ko ga je nekoč nagajivo udarila z robcem, se mu je vžgalo srce. In vendar je trpel v svoji notranjosti. Kje so bila dekleta, ki so nekoč koprnela, skrita za lončki nageljnov? Tudi najmlajša so bila drugačna kot nekdanj, ni jim docela zaupal. To je Milki povedal, a ona se mu je smejala. Ni ga potolažila, smejala se mu je. Ali je on mogel za to, da je imel tako neumno, občutljivo srce?

V ječi je s sladkostjo in bolestjo mislil nanjo. Bolj z bolestjo kot s sladkostjo. Zaradi nje mu je bilo najhuje, da je bil štiri mesece ločen od sveta. Spremljala ga je v mislih. V trenutkih dvoma jo je stokrat zavrgel. Katero pa hoče? V njem je bilo vse prazno, prazno. In se mu je duša znova oslonila nanjo...

Dosegel je prelaz. Vseokrog se je širil gozd. Obstal je in se ozrl nazaj v dolino. Srce mu je razbijalo. Proč, misli! V nekaterih hišah so še gorele luči. Mesec se je bil znova skrila za oblake, le sosednji vrhunec gora so bili obsijani. Od hriba je vela mrzla sapa, tekla čez prelaz v dolino; zdelo se mu je, da stoji do vratu v vodi. Mrzlo ga je spreletelo. Stopil je naglo mimo znamenja z zabrisano podobo in se odkril. Špel je po ozki poti, ki je šla skozi gozd in se vila med golim drevjem. Pod nogami mu je hrustal tenek led, ki se je bil razpel čez kotanje človeških in živalskih stopinj.

Bil je brez misli. Roke je držal pred seboj, da ga nizko viseče veje niso teple po obrazu. Gozd je bil miren,

miren in mračen, le lise snega, ki je še ležal v kotlinah, so se svetile. Skozi golo drevje so se odražali grebeni in obronki nasprotnega hriba.

Prikazala se je goličava, Gmajne, senožeti, njive; gozdiči, klanci, a ob klancih hiše. Zemeljske gube, ki so se druga za drugo spuščale v strmo grapo. Pred Petrom se je raztezala domača vas, borna, raztresena kot Izraelov rod.

Čelik je postal in posluhnil. Ali je slišal petje fantov? Njihovo vriskanje? Nič? Obhajalo ga je ugodje in hkrati grenkost. Dospel je do prvih hiš; v njihovih oknih ni bilo luči. Stale so pokojne, gluhe, samotne, a ljube kot stari znanci. Iz ene izmed njih je bilo iz mraka slišati dremajočo molitev. Da, tam daleč spodaj so še luči. Kje so fantje?

Zgrabil je z rokami za plot in se čezenj zavihtel na mrzli travnik. Pod nogami mu je drselo, nenadoma mu je zmanjkalo tal, znova je padel v klanc. Noge so mu treskale ob kamenje. Bolj ko se je bližal domu, tesneje mu je neko čustvo objemalo srce. Sramovanje nad tem, ker se je vračal iz ječe? Ne, tega ni poznal, saj ni kradel ne ubijal. Neki lesni trgovec je bil svoj čas spravljal pol vasi v ječo, ljudje so se vrnili, takrat jim je bilo sramovanje zaradi ječe zamrlo. Ko je Peter stopal po klancih mimo dremajočih hiš, se mu je nenadoma zazdelo,

da mu je vas zdaj tuja in da je še on tujec v nji. Čemu? Tega ni vedel. Občutek se mu je bil komaj porodil, ni se še utegnil potopiti vanj.

Prebujali so se mu sladki spomini na življenje v vasi. Pred oči mu je stopil čas pred vojno in doba po vojni. Odkar je bil zapustil šolske klopi, ni več vzel knjige v roke. Bil je mnenja, da je branje le za stare in za otroke. Med vojno so se mu v brezdelju in muki odpirale oči. Zalotil se je pri vprašanju, čemu vse to? Poizkušal je najti odgovora v časnikih in v knjigah. Odgovora ni našel, a obzorje se mu je razširilo. Z nekaterimi tovariši se je bilo zgodilo isto, iz trpkega razočaranja nad življenjem so iskali novih zabav. Fantje iz sosednjih vasi niso več prihajali na pretep, obiskovali so njihove veselice. Starejši fantje so mlajše z vzgledom potegnili za seboj. Še tisti, ki so bili temu gibanju v srcu nasprotni, se niso upali več norčevati. Dekleta niso več čakala za okni nageljnov, prihajala so v društvo. Knjige, časniki, večerne vaje in petje.

To življenje je bilo za vas novo, mikavno. Petru je nadomeščalo nekdanje sanje! Nekega dne se je nenadoma vse zrušilo. Preko dežele je bil zavel mrzel val tujega sovraštva do slovenske besede. Prišlo je bilo ko strela z jasnega, fantje so v srdtu stiskali pesti, vendar proti temu ni bilo pomoči. (Dalje)